





esetre úgy, hogy csak a gazdaság magyarázhatja oda, miszerint a magyarok valaha a szabadság ellen kívánának fegyvert fogni. (Közhelyeslés!) De, uraim! a reactionáriusok kezében ez a határozat mégis fegyver; ezek a határozatok mint a pók a virágból nem mézet, hanem mérget vonnak ki, és meglehet azzal kívánják ámitani magokat és másokat, mintha a magyar akkor midőn kijelentette, hogy szükség esetében, de nem a szabadság elnyomására, az oroszok ellen is katonát ad — a reactio érdekében nyilatkozott volna. En szükségesnek tartom, ha elfogadjuk Gorove István indítványát, taldanók meg ezzel, a mit most felolvasni van szerencsém. (Halljuk!) „Végre kijelenti azt, minint Ausztria azon esetben, ha kormánya a monarchia s dynastia érdekét felejtve a német szövetséggel hadba keverednék, Magyarország segítségével soha, de soha ne számítson”. (Helyes. Igen jól van. Elfogadjuk!)

Elnök: Felcsillagtattán a ház Gorove barátunk nyilatkozata következtében gróf Teleky követ ur által arra, jelentenék ki felállítás a frankfurti német egység felé törekvő parlament irányában sympathiáját: minután arra egyről egy felállott, annyira, mennyire képes voltam felfogni a mondottakat, röviden — hogy ezen igen nevezetes végzés némi tekintetben határozott foglatlan legyen, — fel fogom olvasni a ház előtt. Gondolom, ezt a mondottak szerint ekin lehetne végzésbe hozni. s e szerint betenni a jegyzőkönyvbe: „A ház helyeslő a ministerium azon eljárását, melyet a frankfurti német parlament irányában követett, kijelenti: hogy a német nemzet egységét egy öndől nemzethez méltó sympathiával üdvözli, és kijelenti, hogy a német elemmel a legszivesebb barátságban és szoros szövetségben akar élni, s ezért megvárja a ministeriumtól, hogy az elkezdett politikát köveve az egyesült német nemzetet köteendő szövetséget kíván eredményre fogja vezérteni”. Nyári követ indítványa hozzájárulván, lenne az indítvány vége ekin: „Kijelenti végre a magyar nemzet nevében azt is, hogy ha az ausztriai bécsi kormány a frankfurti összpontosult német hatalommal a német egységnek kérdése miatt háborúba keverednék, Magyarország pártolására Frankfurt ellenében ne számítson.” (Közhelyeslés!) Mielőtt a napi rendre mennénk át, Keller követ ur akar a ház elé indítványt terjeszteni.

Keller János: Azon abnormis állapotnak megszüntetésére, melyben jelenleg Erdély az ottani királyi gubernium és thesaurariusus fenállásával még van, hátor vagyok a ház elébe egy törvényjavaslattal járulni; nem remélem, hogy a tisztelt ház ennek félrevetését — tekintve Erdély állását — elhatározná. (Nyomassa ki!)

Elnök: Az indítványok közé fog soroztatni, s azután fog a ház elé tárgyalás alá jönni.

Nyári Pál: Folyó hó 12-kén jelentem be indítványomat, melynek tárgya a hűbéri, vagy a mint mi magyarok szoktuk nevezni, jobbágyi viszonyok megszüntetése; ezt azóta formuláztam, ezennel bemutatom a tisztelt háznak, méltóztatassanak följötte határozni. Kérem az volna, hogy az osztályokhoz méltóztatassanak utasítani.

Irinyi József: A háznak tudni kell tartalmát, mit az osztályokhoz utasít. Kívánom, hogy ezen indítvány, mellyét osztályokhoz utasítatának, olvassassék fel.

Kossuth Lajos: Gondolom, sem magának az indítványozó urnak, sem a háznak nem lesz az ellen észrevétele vagy kifogása, ha a most jelen nem levő igazságügyi miniszter ur részéről, ki ezen tárggyal foglalkozik, kijelentem, hogy a mindön e kérdés az osztályokhoz tárgyalás alá kerül, tervével ő is készen lesz, s akkor természetesen együtt fognak tárgyalatni.

Elnök: A szabályok szerint valamely törvényjavaslat a ház elébe nyujtatván, magára azon elvre nézve, ha valjon olyan törvény szükséges-e vagy sem? a háznak határozni kell, s ha elfogadja, vagyis szükségesnek tartja, azt az osztályokhoz utasítja. Nyári képviselő által felhozott törvényjavaslat még alakulásunk első napjaiban elvben elfogadott, következve az, ki fog nyomatni s az osztályok által tárgyalatni; s a ministerium is bejelentett azt, hogy ugyanezen tárgyban törvényjavaslatot kíván előterjeszteni, bizonyosan a napokban ő is be fogja nyujtani, s akkor együtt fognak tárgyalatni. (Helyeslés.)

Bakalovics Szilárd: Engedjék meg, uraim! hogy mivel a hűbéri viszonyokról van szó, szabad legyen nekem is egy kis időt igénybe venni oly törvényjavaslattal, melynek czélja szinte hűbéri viszony megszüntetési, még pedig olyant, melynek példája talán egyedül csak Torontálnban van. Ezt azért sürögölöm, mert az igazság s Torontálnban mostani állása megvárja. Van t. i. Torontálnban egy töredék nép, mely a hűbéri viszony alatt annyira nyög, mintha csak a 15-ik században volna. Ezek a zágábi püspök hűbérnökei. Ők neemes emberek, s földes urak voltak, tulajdonképen most is azok volnának, de törvény által adó alá vannak vetve, — mi természetes és igazságos; katonát is fognak adni, s ezenkívül adóznak a püspöknek hűbérrel. Ez valamely banderialis canon volt, s most is fondál, ámbár a püspök többé a banderiumot nem fogja kiállítani. Tehát tudván azt, hogy ezen neopozitív a közbe adott szöveg úgy fogja fizetni, mint akármely más lakosai az országban, — tudván, hogy katonát is szinte úgy fog állítani, hogy ezenkívül még hűbért is fizessen a zágábi püspöknek, ez csakugyan a legnagyobb igazságtalanság volna. De Torontál körülményeit is megemlítem, mert tudjuk, hogy Torontálnban a reactio ördögével annyi baja van, tudjuk, hogy Torontálnban horvát eredetűek, s ámbár nem nagy számmal vannak, de mikor anynyi baja van Torontálnban, azt egy kis bajjal is nevelni káros lenne. Engélfogva ajánlom a háznak figyelmebe törvényjavaslatomat. (Helyes!)

Madarasz László: A zágábi püspök jövén szóba, engedjék meg, hogy egyszerűen megkérdézzem a cultusminisrert, valjon elkülönít-e Muraköz a zágábi püspökségtől? mert ezen kérdés figyelemre méltó, midőn oly szavakat hallunk, hogy a zágábi püspök Jellachichnak ennyi és ennyi ezer forintot adott. Kérdés tehát: megtette-e a cultusminister azon lépéseket, melyeket tennie kell, midőn tudja, hogy az az ország elleni pártütöket gyámolítja? Megengedem, hogy cultusminister urnak nincs tudomása arról, hogy a zágábi püspök pártolja-e Jellachichot vagy sem, de méltó aggodalmam van a kérdésben, mert a zágábi püspöknek Magyarország iránti rokonszenvét nem ismerem, tehát aggodalommal vagyok, hogy mind ezen egyházi személyek, kik Horvátországban laknak, s Magyarországból jövedelmet húznak, azt a pártütés elősegítésére fordítják. Ezt feltéveszem, mert ha a püspök velük egyet nem értene, annak jövedelmeit szinte úgy lefoglalák, mint Magyarországnak Horvátországban lévő jövedelmeit. Akarom, hogy a ház figyelmebe vegye, ha Horvátországban letehetnek-e egyenesen, kik Magyarországból huzott jövedelmmel táplálják a pártütést? Mi a törvényjavaslatot illeti, igen sok ok van benne, hogy arra figyelmünket kiterjesztük, s a cultusminister tegyen intézkedéseket. Helyes!)

Ötvös József: Igen rövid felvilágosítást fognak adhatni. Magyarország régi kívánata az volt, hogy a zágábi dioecesisnek azon része, mely Magyarországhoz tartozik, t. i. a muraközi járás a zágábi dioecisistől választassék el, s valamely magyar dioecisishoz kapcsolassék, t. i. vagy e szombathelyihez, vagy veszprémihez. Ez azonban oly dolog, mely a catholicus egyháznak szokása és elvei szerint, nem egy napról a másikra történhetik. En tehát ismerve az országban ezen kívánattal, felhiva érezttem magamat azon lépéseket megkezdeni, melyek a muraközi járásnak a zágábi dioecisistől elkülönítéséhez fognak vezetni. Mihelyt erre nézve eredményhez jutok, a házat arról tudósítai fogom, s egyzersmind törvényjavaslatot fognak benyujtani. A zágábi püspököt illeti, hogy az a magyar ügy és érdek

iránt semmi sympathiával előbb nem viseltetett, az nem szenved kétséget, sőt az sem szenved kétséget ha az előbbi időkre visszatekintünk, hogy a zágábi püspök ümoltóságának egyes tettei inkább arra voltak számíva, hogy a magyar és illrek közti surrodást neveljék, mint csillapítsák. A mi az utóbbi időket illeti: felhivom a tisztelt követ urat, ki hozzá az interpellatiót intézte, méltóztatassék engem arról tudósítani, honnan vette, hogy a zágábi püspök Jellachichot, vagy az illr ügyet akár pénzzel, akár katonával a jelen időben pártolja. En részéről eddig ennek ellenkezőjét tudom, s mennyire én a zágábi püspöknek utóbbi működését ismerem, ki tisztán az én felhívásomra ment vissza Horvátországba, s csak azért nem jött az országgyűlésre, mert én azt irtam neki, mint catholicus püspöknek kötelessége megvárni, hogy én az irtam neki, mint a nyugalom helyreállítására. Kérdem a követ urat, honnan tud ellenkezőt, mert nekem illyen tudomásomra nem jött azt tudom, hogy mióta a zágábi püspök dioecisiseben megjelent, a catholicus papság sokkal jobban ragaszkodik Magyarországhoz, mint előbb. Bizonyossá tehetem a házat, hogy p. o. Muraközben a catholicus papság jól jár el, s hogy a nyugalom fenntartása nagy részben ezen clerusnak köszönhető. Ha tehát követ ur ellenkezőt tud, méltóztatassék értesíteni, s én kötelességem szerint fogok eljárni.

Madarasz László: Csodálom, hogy e tekintetben engem hi fel cultusminister ur. Azt gondolom a minister kezében sokkal inkább vannak azon módok, mellyekből meg tudja telni... (zaj) ismétlem igen csudálom, mikor kétségtelelenül, s leginkább a ministerium kezében kell lenni mind azon adatoknak, melyek hazánk bekegyére, s annak javára szolgálhatának. S hogy éppen a zágábi püspökre menjük át, hogy Muraközben rend és béke van, azt kétségbe nem hoztam, csak azt mondtam, tette már minister ur lépéseket az iránt, hogy a muraközi kerület a zágábi püspökségtől elváltsassék. Erre nézve, egy okot mondtam, miként hozták azok azon hírek, hogy száz ezer forint adott volna a zágábi püspök Jellachichnak. En csak arra bátorodom figyelmeztetni minister urat, Magyarországon a hírlapokból ezt mindenki tudhatja. Énsem úgy mondtam, mintha én általam fizette volna, vagy tudnám, ki vitte ezen pénzt Jellachichnak a zágábi püspöktől. Ezt bizonyosan nem értem. Hogy mindeu rendelkezések meg tett Muraköz elválasztása iránt, ez igen természetesen azon vonalnak meghatározásához tartozik, midőn az egyházi javak, és egyének ellátása lesz szönyegen. De nem ezen elvből indultam ki, hanem hogy Horvátországban nyit támadás van, s a zágábi püspök Magyarország iránt nemcsak rokonszenvvel nem viseltetett, sőt a pártütést előmozdította. Akár mit mondjon cultusminister ur, olyan egyenről fel nem teszem, hogy a hazának hü embere lehessen. Sajnálkozom minister ur azon kitételén, hogy a püspök mindent megtesz a béke helyreállítására. Felhivom minister ur figyelmét a mult országgyűlési iradályokra, s kérem, ki azon ember, ki a pártütést leginkább vezette Horvátországban? Sajnálom, hogy ezen adatokat nélküli minister ur, midőn tudom, hogy historiai adatokat nem szokott nélkülni. Ha én beszélnék így mint radical ember, kinek tabula rasa kell látni, az egészen más volna. Nem szótam volna, mert tudom, hogy a catholicus egyház, minő ragaszkodással viseltetik egyházaikhoz, de hogy Magyarországnak a muraközi részét el lehetett volna a zágábi püspökségtől választani a nélkül, hogy legkevesebb confusio lett volna, állitom. Azt tartom illy helyzetben mindent el kell követni a ministeriumnak, hogy Magyarországból minél kevesebb pénz mehessen Horvátországba. Ezt magasabb politikából vártam volna, hogy cultusminister ur megette volna. Tehát a segélyre nézve cultusminister urat a hírlapokra utasítom.

Bogdanovits Vilibald: Megvallom, miként épen én voltam az, ki e tárgyban még többet t. i. a zágábi püspök, káptalan és auranai perjel Magyarországnak létező javainak időiglenes zár alá vételét követeltem. Ezen három tárgyban tettem az interpellatiót minister urhoz, melyre mindenkorig vártam a feleletet, mely ma eseményesen megötrétt a nélkül, hogy reá gondoltam volna. Részemről osztom, mit Madarasz László előadott, mert ő ugyanazt mondta, mit én indítványom alkalomával. Ha a mulakra visszatekintünk, s meg olvassuk a mult 3 országgyűlési aktákat, ott világoosan felüljár, hogy a zágábi püspök nem máskép, mint mindenkor az illr mozgalomnak főzáróisa nyilatkozott. De én amegyek az utóbbi korra. Természetesen nem lehet máskép, mint csak hírlapok után ezen tárgyba avatkozniom. Hivatkozom a hírlapokra, midőn a zágábi perjel körülbelül átlátszó történetek, a zágábi püspök 2000 forintot írt alá a mozgalomk szítására. Ezt annyival inkább igaznak tartom, mit hogy az interpellatiót e részben megtréven, az illeto minister által ekkorig feleletre nem méltattam. Továbbá kiterjesztettem interpellatiomat az auranai perjelre és zágábi káptalanra. Hosszas volna az ismét elsorolni, s egyedül arra szoltom fel, méltóztatassék nyilatkozni, szükségesnek tartja-e, hogy a zágábi káptalanak, és püspöknek, ugy az auranai perjelnek jövedelmei lefoglalassanak-e vagy sem? Egyébként pedig (Etvös közbeszól: nem engem illet) nyilatkozok részt vesznek-e a pártütésben vagy sem? ez cultusminister urat illeti. A Madarasz László által felhozottakat osztom, s felhivom a cultusminister urat, méltóztatassék e tekintetben aggodalmunkat azétozvatni.

Percezel Mór: En cultusminister urnak felvilágosításával semmikép nem vagyok megelégedve. Munkor már tárgyalás alatt forgott az előttem szoltó követ urnak indítványa követésében, hogy a ház határozatot hozzon azon jöszágotokra nézve, melyeket a zágábi püspök bir Magyarországnak. Hanem miután mi nem akarván összekoverni a törvényhozási ügyeket a végrehajtásiakkal, elalultunk annak további szorgalmazásához; természetesen, megvártuk a ministeriumtól, különösen a cultusminister urtól, hogy tegye, mit Magyarországnak bátorosgoitása igényel. Ezek közt bizonyosan főhelyet foglal el azon ev, hogy Magyarországból a felházdatt tartományokba semmi jövedelem ne vitessek ki. És ha a mulkoni interpellatio követésében a cultusminister urnak részéről semmi ilyen intézkedés nem történnék, akkor igenis mindenkor fogjuk interpellálni. Ez öfuféretes, — magunk elenyi bün, ha megengedjük, hogy Magyarországból olyan egyneknek, millyenek a zágábi püspök feletől, zsebbe engedjük a pénzt folyani, bocsdáson meg cultusminister ur, en nem vázonom, — hogy akármely radical vagy valamely ister ur, en nem hiszem, de azt mondom, hogy a zágábi püspöktől való szövedkezés semmikép nem fer össze azon elvekkel, és megtagadása volna a ministerium részéről azon elveknek, melyekbóla ministerium keletik zeit, tehát az interpellatio után várom, az követeltem a minister urtól Magyarország érdekében, hogy semmiféle jövedelmek akár Torontálnból, akár Zátából és más megyékből, akármi u-on többé Zágábra ne folyjanak. Hogy nem tudunk arról semmit sem hitlesen és bizonyosan kimutatni, valjon a zágábi püspök adott-e valamit Jellachichnak? — az illyent nehez lenne akárkinek is behizonyítani. Tudjuk, hogy Rajacics szinte 1000 landzsát állított ki, kinek szinte vannak jövedelmei Magyarországon, s még is ki tudná azt hitlesen behizonyítani? Másból nem, mint a hírlapokból tudjuk azt; de illyen felszólalások alkalmával szerencsétlen dolog volna, ha hitless adatokra kellene szorútni. — En tehát elvárom cultusminister urtól, hogy mind a muraközi járásnak a zágábi püspökségtől, mind pedig ezen jövedelmeknek akár Toron álbol, akár Muraközbol kiszivárgására nézve a leneto legnagyobb szigorú lépéseket tegyen.

Etvös József (cultusminister): Interpellatiót történt. Azon interpellatio következtében nekem kötelességem volt elmondani azt, mit tuozok egy bizonyos tárggyról. Erre nézve világoosan és nyíltan kimondtam, hogy a zágábi püspök ennelotul ajárására nézve épen egy véleményben vagyok a tisztelt házzal, mint mindazok, kik Magyarország politikai ügyeiben részt vettek. A jelenre nézve azt mondtam, hogy nekem olyan tudomásomra nem jut, minőlfogva a zágábi püspök ellen vádakát emelhetnék. Az előttem szoltó tisztelt követ ur interpellálja a cultusminisrert ugyan a cultusminister miert nem kobozta el az auranai perjelnek; és zágábi püspöknek jöszágoit; miert nem akadályozta minden pénznek Zágábrámgyébe való ávitelét; egyáltalában miert nem tette le a püspököt, miert nem állította a birolebe? (Percezel Mór: Azt nem mondtam!) Felteszem követ ur igazságszeretetéről, hogy az illyenféle rigorosus lépéseket nem kívánná a nélkül, ha egyzersmind bíró elebe nem állítatának. En erre csak azt mondom, hogy mult alkalommal az interpellatiótól épen ugyan azon tisztelt ur ugyanezen kivánatokkal lépett elő; és a ház többsége másként vélekedett, mi az a jegyzőkönyvben ez áll: „Bogdanovics Vilibaldnak azon indítványa, mely szerint a zágábi püspök, a zágábi káptalan és az auranai perjelnek, mint az illyr pártütés részeseinek, Torontál megyében létező börtönök utáni jövedelmek zár alá vétésének, — az indítványozó által visszavetvetven, el-előzteitelt. Palóczy László azonnal előterjesztette, hogy a zágábi püspökséghez tartozó, s Magyarországnak leno egyházi kerületek a zágábi püspöknek, ugy szinte a karlovicz ersek egyházi batosága alól a románok felmentessének. Mely indítvány tüzetes megvitatása vegett Palóczy László a nak írásban leendő beadására felajánlotta magát, az indítvány könyvbe leendő írtatása megrendelitetelt.”

Ha indítványa hozzák a dolog, akkor meg fog vitatattani, és a ház többsége fogja elhatározni, a mit közszerenke tart. Egyébiránt én részemről most is azt mondom, hogy természet szerint köteles egemnek tartom felvilágítani mindenre a mi az én tácaúhoz tartozik, s mihelyt olyan dolgok fognak tudomá oura jutni, melyeknek következtében illy dolgok történetének, illeto ministeriummal arról tudósítai fogom, és illy esetekben kétségek kívül nem fog elmaradni semmi, mit az ország biztonsága megkíván.

Palóczy László: Tisztelt képviselő! Ha vissza emlékezünk a történet esere, az eliga ija a dolog, és felvilágosít be nekem. A dolog története röviden ez: „Bogdanovics Vilibald adott be egy indítványt, mely csak egyszem az a orokozott, hogy a Zágábi pü-pök, káptalan, és auranai perjel magyarországnak jöszágoitak jövedelmei zár alá vétésének. Csak ennyire terjedt indítványa, melylyet midon felkerült, maga vissza vette, igen helyesen azt írta a jegyzők nyvbe, hogy vissza vevén indítványát, megbokott. En akkor felvittem indítványát, de többre terjesztettem, és akkor méltóztatassék meghagyni nekem, hogy indítványomat fo mutázzam. En ezt meg is ígértém, és jelentem, hogy indítványomat bár mikor is beadhonom. De azért nem adtam be, mert a mint a vezétovényjavaslat kijött, benne van egy szakasz, melyben ez van: az illyen iszazog helyekre kiküldendő k. biztos minden levelezést és közlekedést lefugesztek. Ha ez áll, akkor az en specialis indítványomra semmi szükség sincs, mert azon ev, hogy a levelezést megszüritatják, vagy fel is függesztheti, minden részletes intézkedést k. zár. En tehát nem akartam beadni indítványomat; de ha teték a háznak, mindn orában beadtam. Hanem cultusminister ur nem jól nézte a dologt; mert en nem csak a zágábi püspökre szoritkoztam; sokkal nagyobb bünos van itt, ki sokkal nagyobb gyanu alatt áll t. i. a k rlovicz ersek vagy metropolitá. És azt tartom erre nézve vizsgálatra s nos szükség, s azt semmiképen trgdáthatja, hogy Rajacicsnak kezében a magyarországi görögöknek kormányát hagyni nem lehet. Neki meghagyta b. Hrabovszky kir. biztos, hogy j. j. j. vizszoa Karloviczra — s vissza jöj-e? nem, most is a szerbek táborában van, mint hajd a kapitsán kereszettel kezében; így látja a szerbeket hazánk ellen. Hogyan lehet tehát kezében hagyni a magyarországi görögök kormányát? — Ere nem kell a ministeriumnak semmi utasítást várti. En tehát arra sz. litom fel a házat, hogy a cultus minister ur megvárja, miképpen megvárja az is, mig ezen tárgy tüzetesen tárgyalva lesz, tisztint töltsa meg a magyarországi görög egyháznak, hogy tole semmi rendelkezést el ne fogadjanak. (Hol van?)

Bogdanovics Vilibald: Megvallom, miként épen én voltam az, ki e tárgyban még többet t. i. a zágábi püspök, káptalan és auranai perjel Magyarországnak létező javainak időiglenes zár alá vételét követeltem. Ezen három tárgyban tettem az interpellatiót minister urhoz, melyre mindenkorig vártam a feleletet, mely ma eseményesen megötrétt a nélkül, hogy reá gondoltam volna. Részemről osztom, mit Madarasz László előadott, mert ő ugyanazt mondta, mit én indítványom alkalomával. Ha a mulakra visszatekintünk, s meg olvassuk a mult 3 országgyűlési aktákat, ott világoosan felüljár, hogy a zágábi püspök nem máskép, mint mindenkor az illr mozgalomnak főzáróisa nyilatkozott. De én amegyek az utóbbi korra. Természetesen nem lehet máskép, mint csak hírlapok után ezen tárgyba avatkozniom. Hivatkozom a hírlapokra, midőn a zágábi perjel körülbelül átlátszó történetek, a zágábi püspök 2000 forintot írt alá a mozgalomk szítására. Ezt annyival inkább igaznak tartom, mit hogy az interpellatiót e részben megtréven, az illeto minister által ekkorig feleletre nem méltattam. Továbbá kiterjesztettem interpellatiomat az auranai perjelre és zágábi káptalanra. Hosszas volna az ismét elsorolni, s egyedül arra szoltom fel, méltóztatassék nyilatkozni, szükségesnek tartja-e, hogy a zágábi káptalanak, és püspöknek, ugy az auranai perjelnek jövedelmei lefoglalassanak-e vagy sem? Egyébként pedig (Etvös közbeszól: nem engem illet) nyilatkozok részt vesznek-e a pártütésben vagy sem? ez cultusminister urat illeti. A Madarasz László által felhozottakat osztom, s felhivom a cultusminister urat, méltóztatassék e tekintetben aggodalmunkat azétozvatni.

Ötvös József: A mennyiben Rajacics állásáról rendelkezni tolem függ, az a mennyiben Rajacics érseinek, s ugynevezett patriarchának hivatalától lefugesztesse fog kérdésben, és az, hogy helyete ideiglenesen más neveztessek ki: én részemről a kelő lépéseket megtettém, és azokat a tisztelt ház holnap már nyomatva fogja olvashatni.

Glaviná Lajos: Tisztelt házt azt kívánom érteni, hogy a toronái jöszágoznak s Muraköznek a zágábi püspökséghez való tartozásával nem igen nagy összeköteteségek van. A zágábi püspök és káptalan toronái jöszágoit tudomásomra nem azért bírja, mert Magyarországnak kormányoz, hanem azért, mivel midőn a határszelek alakítottanak, midőn a baulis erdek felállítottak, akkor a zágábi püspök és káptalan nevezetes birtokot vesztett, s ezekenek pótlása miatt adtak a bandai javak. Ez tehát azt, hogy Muraköz tartozék-e a zágábi püspökséghez? szoros összekötetesben nincs, s egészen más az uja a kettőnek. — Mert egykére nézve törvényes eljárás kell, a másokra nézve ellenben törvényes intézkedés. A mi Muraköznek elválasztását illeti, én külföldim kívánásainál fogva tovább is keresem a hozat. Ez valóban szükséges; mert habár Muraköz most meg keresem, habár a nép Magyarországhoz szel: ez semmi esetre nem a zágábi püspök kormányának, hanem az ottani helyes tisztviselőknak s az ottani papságnak kell tulajdonitani; mert a papság nem Zágábról vett irányul fogva, hanem onlekkéből tett. S an nyit mondatok, hogy az ottani papság különös állásban van a zágábi püspök és káptalan irányában. En tehát, ha cultusminister ur szániteszik törvényjavaslatot beadni, nem adok be. Hanem ha hosszúra terjedne a dolog, multan küldöttem is kívánásá, akkor én t rvennyjavaslatot hozok be. — Csak azt kívánom hozzá tenni, hogy ezen elválasztás ne e, és en egyszerű történetek. Tudjuk, hogy a zágábi káptalanban 28 kanon ok van, ebből aranyag Muraközre is esk legább 4. És így ha Muraköz a zágábi püspökségtől elválasztatik, ugy kétféle intézkedés, hogy a szombathelyi káptalanhoz legalább 4 kanonok áitavi essék, és szinte adományszámkra a toronái javakból vitessek el.

Drágos János: Követésünk Palóczy László előadására bátor vagyok röviden észrevételeit tenni, az t. i. hogy a nevezt patriarchának választása ellen a magyarországi román ajku nép unnepeles elhonoást tett a kormány előt, mit a kormány figyelembe vevén, nem sokára nyilatkozott, s azt törvénytelennek nyilatkozta. Mi bönünket illet, győződj k meg a tisztelt ház, hogy legyen az patriarcha, legyen ersek, bárm néven nevezendő proclamatikó redó, nézve nem azért nem lesznek hatásai, mert tojk függeszt nem akarunk ismerni, hanem azért, mert becsuletségeknek nem enged, hogy redókat talással legyenek. Horváth József: Mi Muraköznek also részét illeti azon papi egyének, kik magyar érsekek, díszeset érdemeltek, kivéve a kottori és goncsányi kérészt, — ezek oly hírv érdemeik, hogy meg bennök ver foly, addig magyar érsekek lenni nem fognak. Koszovohelyk azon tisztviselő urának, hogy a nepet fel tartják, de nem azon ket egyének. Huszasok volna hogy azon ket egyenk, ha máskép nem, cserekep vevetelenek állal.

Elnök: Interpellatio történet az iránt, ha van-e tudomására a cultusministernek, hogy a zágábi püspök jelenleg is a horvát lázók t pénzzel segít; másodsor az iránt, hogy a muraközi járás a zágábi pü-pök batosága alól kiszabadulhatna, vagy is elválasztatva, más valamely püspökség kerületéhez csatolassék, harmadsor a Rajacics metropolitának felugyaztása iránt. Az esre a minister ur az

felvilágosítást adta, hogy tudomása szerint, bár a multra néző a zágrábi püspök eljárása nem volna kielégítő, még is jelenleg nincs tudomása...

Bezérédi László: Mielőtt a napi rendre átmennék, után Varga Sándor képviselő ur által a mult országgyűlésen hozott V. törvény...

Elnök: Átme gyünk a napi rendre. A központi bizottmány elöadója Kacsokovics Lajos ur fel fogja olvasni a cultusminister ur által az elemi oktatás tárgyában benyújtott törvényjavaslatot...

Kacsokovics Lajos (jegyző) olvassa az elemi oktatásról szóló következö törvényjavaslatot:

Törvényjavaslat az elemi oktatásról.

1. §. Az elemi oktatásnak célja, hogy a gyermekek a tudomány első elemeibe avattassanak. A közállomány kötelessége felvigyázni, hogy az elemi nevelésben mindenki részesüljön.

2. §. A közállomány gondoskodni fog, hogy minden helységben s népes pusztákon a mennyire lehet tanintézetek legyenek.

3. §. Szülöknek vagy gyámoknak szabadságukban áll, gyermekeiket háznál vagy magánintézetekben neveltetni, s ily esetben arra, hogy gyermekeiket a nyilvános elemi iskolákba küldjék, nem könszerítetnek. Azonban a háznál, vagy magánintézetekben nevelt gyermekek minden évben a nyilvános iskola előjárói előtt fognak megvizsgálatni.

4. §. Minden szülő vagy gyám, — ide értve azokat is, kiknek házában gyermekek mint mester tanítványok, vagy háziszolgák tartanak — kötelesek gyermekeiket vagy gyámoltjaikat, ha nevelésökről háznál vagy magánintézetben nem gondoskottak, nyilvános iskolába járattni, még pedig a fiakat hat éves koruktól tizenkét éves korukig, a leányokat szinte hat éves koruktól a tizedikig. Ezen kötelesség elmulasztása pénzbeli s a szükséghez képest fogsági büntetéssel is büntetettik.

5. §. Az elemi nevelés minden köztintézetekben ingyen adatik.

6. §. A mennyiben az egyes iskolák saját fenállásukra alapított vagyonnal nem birnak, (melly minden intézetnek most is teljes épségben fenntartatik) annyiban a népiskolának terheit a község viseli, mely e célra minden keblebeli vagy hozzá tartozó polgárra külön adót vehet ki.

7. §. A község által kivetett iskolai adó az országos adónak öt száz-tulját nem haladhatja; s ennek fizetéséhez minden lakos és birtokos azon arányban járul, melyben egyéb köztérheket visel.

8. §. Ha az egyes népiskola fenntartására sem annak saját alapítványi jövedelme, sem a 7-ik §-ban meghatározott községi adó nem elégséges, a hiány a köz állománytól nyert pénzsegély által fog fedeztetni.

9. §. Az elemi oktatás azon tárgyakban határozatik, melyek a polgári élet minden viszonyaiban sokfélegesek, figyelemmel arra, hogy a gyermekek inkább alapos, mint sokféle ismeretekhez jussanak. Különös tárgyai:

Irás és olvasás. Fejbeli és jegyekkel való számítás. Természettan és természetleírás, különös figyelemmel az életmódra és vidékre, melyhez a nevelődek szüleinek nagyobb része tartozik.

Hazai történet s földleírás. A polgári jogok és kötelességek ismeretei. Testgyakorlat, különös tekintettel a hadiszolgálatra. Énekítés.

10. §. Az oktatás nyelve a lakosok többsége szerint határozatik meg.

11. §. Oly helyeken, a hol a fentebbi 10. § értelmében a rendes oktatási nyelv nem magyar volna, a magyar nyelv is taníttatni fog.

12. §. A vallásos oktatást a növendékek ezentul egyenesen és közvetlenül vallásuk lelkesítőitől veendőik.

13. §. A mely községben több hitfelekezet van, mindenik hitfelekezet számára külön elemi iskola nyitattik, ha egy-egy felekezet iskolába járó gyermekeinek száma ötvenre megyen.

14. §. A mely községben több hitfelekezet van, hanem oly számmal, hogy a 13. § értelmében számukra külön iskolát nyitni nem lehet, ily helyen az iskola közös, és az elemi nevelést a növendékek hitfelekezeti előny vagy különbség nélkül nyeredik; máskint is a vallásos nevelés a 12. § értelmében nem ezen iskolához, hanem egyenesen az illető lelkesítőkhöz tartozván.

15. §. Ha oly községben, hol több hitfelekezet van, de a 13. § értelmében ezek számára külön iskolákat nyitni nem lehet, akár egyesek, akár valamely hitfelekezetbeliek mégis saját erejükkel külön iskolát állítani kívánnak, ez szabadságukban fog állani, a nélkül azonban, hogy ez által a közös iskola fenntartására kívántató és aránylag kivetendő községi adó alól felmentésnek.

16. §. A községi iskoláknak egyenes felügyelése és vezérése a községek által választandó bizottmányokot illeti; valamint ezeket fogja il-

letni a tanítók választása azok közül, kik kellö bizonyítványt birnak arról, hogy a nevelési pályára elkészültek.

17. §. A közállomány gondoskodni fog, hogy kellö számmal felállítassanak oly intézetek, melyekben a néptanítók képezteszenek.

18. §. Az ország külön kerületeiben, az egykori Erdélyben és Horvátországban, összesen hat kerületi bizottmány állittatik fel, mely a közkutatási ministerium vezéréte alatt a népnevelés ügyét különösen kezelni fogja.

19. §. Ezen elvek nyomán részletes és a törvényhozás elébe terjesztendő tervek készítésével a közkutatási ministerium megbizatik.

Ugyanazon jegyző olvassa a középponti választmányának ezen t. javaslatra beadott véleményét.

„Az osztályok központi választmányának jelentése az elemi iskolák tárgyazó törvényjavaslat iránt.

Az országgyűlési irományok során 8-ik szám alatt levö törvényjavaslat iránt az osztályok többségének véleménye a következőkben öszponosult:

Az 1-ső §. első pontját, mely az elemi oktatás célját tárgyalja, mint törvénybe nem való indokolást, a központi választmány kihagyandónak véli.

A 2-ik §-ban e szó helyett „közállomány“ kifejezést ajánl. Mert valamint a közállomány kötelessége arról gondoskodni, hogy minden helységben s népes pusztákon, mennyire lehet, tanintézetek legyenek: úgy ezen kötelességet a közállománynak a törvény végrehajtásával a kormány teljesíti.

A 3., 5. és 7. §. iránt semmi észrevétel sem forog fen.

A 4. §. végso pontjában „szükséghez képest“ kifejezés helyett „körülményekhez képest“ ajánlatik.

A 6. §-t, mely az iskolák alapítványáról szól, nagyobb határozottság végett, csupán az elemi iskolákra korlátoztatni véli a választmány. Az iskolai községadót illetőleg, nehogy e kifejezés által „polgár“ oly lakosok, kik polgári jogokkal még nem birnak, magokat e közteher alól mentesítve véljék, azt következővel ajánlja fölcséreltetni: „lakos és birtokos“, melyekhez képest ezen §. következőképen volna módosítandó: „mennyiben az egyes elemi iskolák saját fenállásukra elegendő alapított vagyonnal nem birnak, (melly ezen intézetnek most is teljes épségben fenntartatik), annyiban a népiskolának terheit a község viseli, mely e célra minden keblebeli vagy hozzá tartozó lakos- és birtokosra külön adót vehet ki.“

A 8. §. iránt szinte semmi észrevétel nem forog fen.

A 9. §-ban, hol az elemi iskolabeli tanulmányok sorolatnak el, figyelemmel arra, hogy a növendékek oly tanulmányokban is részesüljenek, melyek kenyérkeresetök eszközeül fognak szolgálni, a „természettan és természetleírás“ megemlítése után közbeszúrandonak véli a bizottmány: „az ezekben alapuló gyakorlati tanulmányokkal.“

A 10. és 11. §-ra nézve megjegyzi a választmány, mikép a hazában több nem magyar ajkú helységekben is egy idő óta már jó sikerrel folytattatik a magyar nyelvi általános oktatás. Nehogy tehát a 10. §-beli javaslat szerint e részben ily helyeken a nemzetiségre nézve káros visszahatás lehetségesse váljék, s hogy a kormányzat hatalmában álljon oly nem magyar ajkú helyeken, hol a lakosokban a nemzeti nyelv iránt ösztönse hajlam mutatkozik, azt minden kéros elengedni vagy visszahatás nélkül az elemi oktatás által is elősegíthetni, e két §-t központi választmány véleménye szerint következőképen volna módosítandó:

10. §. A magyar nyelv mindenütt rendes tanulmány legyen.

11. §. Azon növendékek, kik a magyar nyelvet nem értik, az elemi oktatást saját anyanyelvükön fogják nyerni.

A 12. §-ban megemlített volna, hogy a vallásos oktatást a növendékek ezentul egyenesen és közvetlenül vallásuk lelkesítőitől nyilvánosan veendőik, nehogy, főképp oly helyeken, hol közös, vagy több felekezeti iskolák léteznek, a lelkesítők vallásbeli oktatás közben a nevelődekben a más felekezetűek iránt kárhözatos idegenkedést gerjeszteszenek.

A 13. §-ra nézve nem titkolhatja a választmány azon ohajátát, vajha a közös iskolák minden vallás- és nyelvkülönbség nélkül minél előbb általánosan létesíthetnének az egész országban; figyelve azonban arra, mikép a népnek legnagyobb része még ezen üdvös elv elfogadására nem képes, figyelve továbbá arra, mikép ily közös elemi iskolák nemcsak Angol-, hanem Németországban is, több helyeken, hol külön hitfelekezetek léteznek, többnyire üresek, s nyilvános köziskolák mellett a növendékek saját hitfelekezetek szerint magántanintézetekbe különülnek, — a külön, azonban nyilvános iskolák felállítást megakadályoztatni, főképp a haza mostani viszonyaiban tanácsosnak nem véli; s habár igen ohajtható, mikép ezen bizodalatlanságtól, a honpolgárok keblei minélőbb tisztuljanak meg, tekintve azonban a népnevelés elhanyagolt állapotát, melynek javítását az elemi iskolák rendezésével s a szülöknek gyermekeik iskolázatásárai kötelezésével bár mi rövid időre is elhalasztani igen káros volna, a központi választmány ezen 13. §-beli javaslatot pártolja, oly megjegyzéssel, miszerint az minden netaláni ellenszenv elhárításaul a külön nyelvi lakosokra is kiterjesztendő, s inkább megengedőleg, következőképen volna módosítandó:

13. §. A mely községben különféle népfajú lakosok és több hitfelekezetek vannak, mindenik hitfelekezet és népfaj számára külön elemi iskola nyitathatik, ha egy-egy felekezet iskolába járó gyermekeinek száma ötvenre megy.

Ehez volna alkalmazandó a 14. §. is, melynek tartalmára, valamint a 15. §-ra nézve, különben semmi észrevétele sincs a választmányának.

A 16. §-ban, melyből egyébkint csak ezen szó „és vezérése“ maradhatna ki, szükséges volna biztosítani az elemi iskolákat az ellen, hogy azokba a községi bizottmányok magánérdekű kedvezésből képezetlen, ügyetlen vagy rossz erkölcsü tanítókat alkalmazhassanak; a helyesen választott tanítókat pedig az ellen, hogy ugyanazon bizottmányok őket alapos ok nélkül hivataluktól elbocsáthassák; minélfogva ezen §. helyett következő szerkezet ajánlatik:

16. §. A községi iskoláknak egyenes felügyelése a községek által választandó bizottmányokot illeti. Ezen bizottmányok fogják választani a tanítókat azon egyének közül, kik kellö bizonyítványt birnak arról, hogy a nevelési pályára elkészültek. A tanítók választása azonban, és törvény által meghatározandó esetekben elbocsátása a kerületi bizottmányok s illetőleg közkutatási minister felügyelése mellett eszközöltetik.

A 18. §-ból a törvényesen megállapított viszonyoknál fogva az egykori Erdély és Horvátország említése kihagyandó, s ez utóbbi „k a p c s o l t r e s z e k“ kifejezéssel fölcsérelendő volna; — a ministeriumnak pedig tágasb tér engedhetnék, miszerint a kerületi bizottmányok számát a szükséghez képest szaporíthassa, vagy kevesbíthesse. Melyekhez képest a központi választmány ezen §. szerkezetét következőképen ajánlja módosíttatni:

18. §. Az ország és kárcsol részék külön kerületeiben a szükséghez képest több kerületi bizottmány állittatik fel, melyek a közkutatási ministerium vezéréte alatt a népnevelés ügyét kezelni fogják.

A 19. §. iránt semmi észrevétel sincs.

Kelt Pesten, 1848 dik évi augusztus 1-ső napján. Elnök: Cultusminister ur indokolását kívánja előadni.

Eötvös József (cultusminister): Mindenek előtt kinyilatkoztatnom, hogy a központi választmány által indítványba hozott módosításokat elfogadom; s így törvényjavaslatom indokolásában is rövidebb lehetek, mint ha a köztem s a választmány véleménye között különbség lenne. — Fel fogom az alapelv, melynél fogva a status az iskoláról rendelkezik, az: hogy a népnevelésről gondoskodni a status kötelessége közé tartozik. Ez az alapelv, melyből a népnevelés a status által gyakorolt jogok mintegy szoros következtetéséül folytak. Ezen jogok tulajdonképen háromféleek. Elöször: ha a statusnak kötelessége gondoskodni a népnevelésről: ugy természet szerint az egyes polgár a status ezen kötelességének teljesítésében nem akadályozhatja; s így, ezen kötelesség következtében, a statusnak joga van, az egyes szülöt könszeríteni arra, hogy gyermekeit neveltesse. — Másodsor: ha a statusnak kötelessége gondoskodni a nevelésről: ugy joga van, az ezen kötelesség teljesítésére szükséges eszközöket előteremteni; s így joga van, általános adó által a nevelés költségeit pótolni. — A statusnak harmadik joga az: hogy, miután az egyéneket arra, hogy gyermekeiket iskoláztassák, könszerítheti, s e célra adót vehet ki, a dolg természeté szerint — a nevelési fölfelügyelés is a statusé.

Mi e jogok elsőjét illeti, t. i. hogy a status a szülöket gyermekeik neveltetésére könszerítheti: erre nézve a mai időben sokkal kevesebb ellenvetés létezik, mint néha; midőn, állítólag a szabadság nevében, a szülök számára azon jog követeltetik, hogy gyermekeiket, ha épen úgy akarják, ne neveltessek. Mai időben ezen jogot a szülök számára nem követeli senki; minthogy a dolg természeté mutatja, hogy bizonyos körben a szülöknek általános szabadságot engedni nem más, mint a gyermekeket korlátlan zsarnokság alá vetni, mit a magyar status nem fog akarni megadni.

Több különözó vélemény létezik arra nézve, hogy a status a nevelési szükség fedezéséül általános adó által pótolhassa, s meg kell vallanunk, miként e tekintetben Európában alig létezik ország, mely ezen magában természetes elvet alkalmasnak találja. Természetesnek mondom azért mert, ha egy részről elismertetik, hogy a statusnak joga van könszeríteni a szülöket, hogy gyermekeiket iskolába járattassák, ugy más részről a dolg természeté hozza magával, hogy az ily iskoláztatás másként, mint ingyen nem történhetik; mert a szülöket fizetésre könszeríteni a statusnak nincs joga. Ez világos s természetes, s még is ezen elv Európa országában kevéssé van elismerve. Magyarországon eddig azon igen furcsa abnormis helyzet létezett, hogy a felsőbb iskolákban, egész az egyetemig, ingyen ment a tanítás; az alsóbb iskolákban s főképp a népiskolákban iskoláztatási díj vétetett. Ezen, magában, felfogásom szerint, annyira abnormis helyzet méltó csudálatunkat gerjeszthetné fel, ha nem kellenne átlátnunk, miként ezen institutio igen is jól illett a többihez. Magyarország institutioi olyanok voltak, hogy csak a felsőbb osztályok pártolására voltak számítva; s a mint ez másban történt, ugy volt az iskolákban is, — a gazdagok ingyen járatták gyermekeiket, a szegények fizettek. De ez oly állapot, mely felfogásom szerint nem maradt meg, mert a népnevelés a status kötelessége közé tartozik épen ugy, mint az ország határának védelme. A népnevelésre szükséges költségek nem jöhetnek más tekintetek alá, mint egyé községes adó; s felfogásom szerint ezen költségeket azon arányban kell viselni minden egyes embernek, mint a melyben visel más adómetet. Ez básiisa minden jón nevelési rendszernek, s tökéletesen igazságos; mert azon rendszer, mely didactrumon alapszik, nem csak hogy a szülöket feleltet terbeli, hanem még más igen rossz politicai következtéseket idéz elő. Ott, hol didactralis rendszer létezik, s az iskolába-járatás könszerítőd, mint például Németország majd minden tartományában, ott természet szerint az apa könszerítve van, hogy gyermekeit iskolába küldje, de más részről fizetésre könszerítini, ha szegény, nem lehet. Mi mondatik tehát a törvényben? Kimondatik az, hogy a szülő gyermekeikt iskolai bért tartozik fizetni, de azok, kik szegénységi bizonyítványt mutatnak elő, attól felmentetnek. S ennek következtében, már az elemi iskolában különbség hozatik be a vagyonos és szegény gyermekek között; minek a lehető legrosszabb következtései vannak, mint a tapasztalás a német iskolákban mutatja. — A második joga tehát a statusnak az, hogy az iskolák fenntartására adót vehet ki; s pedig hasonlóly s oly arányban, mint a status többi szükségére. — Harmadik joga a statusnak a fölfelügyelés. Theoriában ezen jogot kevesen vonják kétségbe; hanem épen ott fekszik a nehézség, hogy e jognak applicatiojára nézve, végtelen különbség létezik. Vannak olyanok, kik az iskolát s az egész népnevelést tisztán a szabadság básiisa akarják alapítani, s kik a statusnak minden beavatkozásában valóságos zsarnokságot látnak. Vannak ismét mások, kik ezen theoria ellenkezöjét állítják, s mondják: a nevelés egészen s kizárólag a statust illeti, s a nevelésre sem az egyes szülöknek, sem a községeknek befolyást engedni nem kell; hanem minden egyes polgár a status neveljen mintegy közvetlenül. — Az első véleményre nézve nem szükség, hogy hosszas czafolatba ereszkedjem; mert ugy hiszem, a tiszt. házban kevesen lesznek kik a nevelésben semmi befolyást nem akarnak fenntartani, de vannak sokan, kik ismét a nevelésben a status omnipotentiáját ohajtatják. En azt hiszem, hogy ha mi jó népnevelést akarunk, ugy a szülöknek a nevelés körébe igen tetemes befolyást kizárunk nem lehet; nem pedig főképp azon befolyást, melyet a szülök összesége, a községek, a népiskolákra gyakorolnak. S ebben fekszik egy igen nagy fontosságú kérdés, t. i. kell e a népiskolára befolyást adni a községnek vagy nem? Ennek theoreticus argumentatiojába nem ereszkedem; mert a világ példája mutatja, hogy a népiskolák épen ott virágoznak leginkább, s épen ott bizonyulnak be legjobban s legcélszerűbben rendezetteknek, hol a községeknek tetemes befolyás van engedve, mint például Amerikában, Sweizban s Németország azon tartományában, hol a községek eme befolyása megengedtetett. Az ellenkezőre, t. i. a kormánynak kizárólagos hatalma alatt, például mutat Franciaország, hol minden iparkodás mellett, az iskolaügy sokkal alantabb fokon áll, mint általános, vagy legalább a felsőbb osztályok miveltégénél fogva állnia kellene. De legnagyobb péld Magyarországon, hol azon felsőbbség, melyet a protestáns iskolák maguknak kivittak, kétségkívül nem másnak tulajdonítható, mint azon befolyásnak, melyet a protestáns községek a protestáns iskolákra gyakorolnak. En tehát a községek befolyását igen czélszerűnek tartom.

De van még egy kérdés, mely szoros öszeköttetésben áll a többiekkel s mely, — a mint gondolom, — talán némi discussiókra is fog alkalmat adni, s ez azon állás, melyet a különböző vallásfelekezeteknek az iskola irányában el kell foglalniok. Volt idő igen tiszt. ház, hol az egyház az iskolát tulajdonának tekintette. Igen természetes, minthogy akkori időben a keresztény inkább a jövő mint a jelen polgárának tekintette magát s azok működtetése nevelése körül kiköt, e jövő életre előkészíteték; annyival inkább általános volt pedig az egyház ezen befolyása, mennyivel kevesebb contestatitást az egyházi hatalom részéről, és minél szivesebben engedte át a nevelést a világi hatalom az egyháznak. Akkor tehát az egyház, az iskolát valóságos tulajdonának tekintette; s vannak még most is statusok, hol az egyház és iskola oly szorosban egybefűzetett, hogy jóformán az egyházi hatóságon kívül az iskolára semmi más nem gyakorol befolyást. Közönségesen azonban e követelések ily absolut modorban nem állittatnak fel; hanem a mennyiben az egyház és az iskola aránylagos állásáról van szó: tulajdonképen két kérdésre reducalatik az egész.

Az első kérdés az: el kell-e különözni a vallásos oktatást, az oktatás többi részeit? Erre nézve kétség kívül azt kell felelni, hogy

el k... szög... többi... az ill... felme... nyitni... dest... toztat... hogy... felső... kezzé... többé... el kel... nülpo... népe... nem f... szög... legnag... azon m... tében... behozza... En teh... a nép... Azon l... egyes... van, l... telik k... az ily... egyes... menny... dezett... szerint... dest... nek, m... hol az... hesse... hiszen... szent e... tek a... elébe... hibetö... meg v... kötele... séget... volna... szüke... nak st... a leg... az egy... liativ... gyöke... minist... az okt... az alap... ilyen... szerint... nevelé... nálunk... hozzuk... nem m... a stat... ugy mi... később... minden... körüli... vetek... radical... általában... nyait, ... van: u... belépet... nem ke... E... tal ug... részt ig... döget a... nünk az... szintug... közös a... javaslat... ö inkább... előttem... választó... más, m... dessék... rint Mag... amaz el... liszem; ... ki: ug... nyakalm... nak hely... U... hogy tö... les elé... gyűlés e... népképv... szükség... mint nem... más rész... a status... dig ug... volt; s... vezetek... téhetet... mellett... történt... lenne m... tulajdon... is tulajd... a mult t... kihaggt... kétségé...







családi pusztá, s Nagy-Lót és Belleg helységeiből, úgy szinte Nyitra vármegyében...

A vallás és közoktatási miniszternek 2640. szám alatt kelt rendelvénye...

1. Nyitra vármegyében kebelezett gettufalusi pusztá, Mankócz helységgel...

2. Zabori jóság áll: kolostori épületből s hozzá tartozó birtokból...

3. Nyitra vizén álló S. kerék és kétféle épülettel ellátott malom...

A bérleti szándékokozó ezen javak s jövedelmi ágak minőségéről...

Üsöd sebészti állomásra. (3-3) Esztergom megye közönsége részéről közhírré tétetik...

Gabona árverés. (1-3) A közalapítványi javak csákványi kerületéről...

Bírói árverés. (1-3) Szatmármegye községe részéről közhírré tétetik...

Hirdetés. (1-3) Az alapítványi javakhoz tartozó alább megnevezett 1843. évi erdei...

Csöd tanítói állomásra. (3-3) 65 266 Német-Lugosváros elemi iskolai tanodának első és második osztályai...

4835 Ezzel köztudomásra juttatik, hogy a „Közöny” folyó hó 11-ki 32 száma...

38. Melly szerint a marmorosi k. kincstári igazgatóság részéről közhírré tétetik...

1. A vendég-elfogadás és italmérés, a huszti nagy vendégfogadásban.

2. Az úgy nevezett Izaiczai kocsma. 3. A serházutcai kocsma.

4. Az italmérés jog Koczeyben. 5. Az italmérés jog a novaszécsi utcában.

6. A koser italmérés Huszon. 7. Huszti várbányai uradalmi nagy pince.

8. A nagy vendégfogadó a vámmal lévő korcsmával együtt szabad italmérés joggal Tészon.

9. A nagy vendégfogadó Viske szabad italmérés joggal. 10. A viski malom.

11. A kerékhegyi korcsma szabaditalmérés joggal. 12. A kerékhegyi malom.

13. A talabófalvi malom.

14. A dulfalvi malom. 15. A szaldbósi korcsma szabaditalmérés joggal.

16. Az ökömzei korcsma. 17. A szolymai korcsma. 18. A viskárhegyi fűrdő, korcsmáltatási joggal.

19. Az izafalusi korcsma. E' mellett különösen megjegyeztetik és közhírré tétetik, hogy ezen...

A miskolci serház, s ahoz tartozó ser- és pálinkafőzési, valamint a serházi épületben...

Az öbúdi s vizsegrádi álladalmak részéről közhírré tétetik, hogy folyó év augusztus 14-én...

Pályázat tanítói székre. (2-3) Breznóbánya szabad királyi város részéről közhírré tétetik...

Hirdetmények. (2-3) A magyar pénzügyi miniszterium rendelkezéséből, Szolnokról, Szegedről...

A jelen árverésnek tárgya azon szállítások, melyek Szolnokról, Szegedről...

Szolnokról Pestre 133,000 Mázsa. Komáromba 51,600. Nádszegyre 13,000.

Szegedről Eszékre 95,700. Földvártra 26,800. Bajára 31,000.

Mohácsra 116,100. Ujvidékre 32,000. Zimonyba 9,000.

Páncsovára 18,300. Besztercekre 12,700. Mitroviczra 13,600.

Xuppányra 3,300. Brodra 8,000. Gradiskára 10,500.

Pestről Nádszegyre 47,400. Ha tehát az árverés napján az egyes sörözők helyekre a fennmelt...

Ezen nagyobb vagy kisebb séménység mindazáltal minden felvált...

Szolnokról Pestig 15% tizenöt, és négy nyolcad rész kr. Komáromig 18%...

Szegedről Eszékre 9% kilenc és négy nyolcad. Földvártra 12%...

Bajára 9% kilenc és hat nyolcad. Mohácsra 9% kilenc és öt nyolcad.

Ujvidékre 6 hat. Zimonyig 5% öt és hét nyolcad. Páncsovára 6%...

Besztercekre 7% hét és hat nyolcad. Mitroviczra 6% hat és hét nyolcad.

Xuppányig 10% tíz és hét nyolcad. Brodra 10% tíz és négy nyolcad.

Gradiskára 12% tizenkettő és hét nyolcad. Pestről Nádszegyre 5%...

3327. A besztercei gerébhivatalnál Huszár János nyugalmaztatása által...

Az al-magyarorsz. főbányagrótság. (2-3) Ezen hivatalt elnyerni kívánók...

40 ezer pengő forint erejéig. (2-3) Trencsin vármegyében kebelezett f. e. június 21-én...

11. A kerékhegyi korcsma szabaditalmérés joggal. 12. A kerékhegyi malom.

13. A talabófalvi malom.

14. A dulfalvi malom. 15. A szaldbósi korcsma szabaditalmérés joggal.

16. Az ökömzei korcsma. 17. A szolymai korcsma. 18. A viskárhegyi fűrdő...

19. Az izafalusi korcsma. E' mellett különösen megjegyeztetik és közhírré tétetik...

A miskolci serház, s ahoz tartozó ser- és pálinkafőzési, valamint a serházi épületben...

Az öbúdi s vizsegrádi álladalmak részéről közhírré tétetik, hogy folyó év augusztus 14-én...

Pályázat tanítói székre. (2-3) Breznóbánya szabad királyi város részéről közhírré tétetik...

A' legjobbat ajánlatot tétetik, s a' szóvali ajánlatot illetőleg, az árverés jegyző...

1) Mihelyt a nyilvános árverésnél, h) alatt érintett mód szerint az egész árverési...

m) Melly egybevetésre nézve az árverési biztosság elnöke, a' magával hozott...

n) Az vagy azok, kik ezen egybevetés következménye szerint a' vállalkozók...

o) Későbbi ajánlatoknak, bármikor legyenek is azok, hely nem adatik.

p) A' szerződési feltételek 15-dik cikke hűbélben szőlőnd — nevezetesen a' szerződési...

q) A' szerződési feltételek, melyeknek a' vállalkozó magát általánosan aljok vetni...

r) Későbbi ajánlatoknak, bármikor legyenek is azok, hely nem adatik.

s) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

t) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

u) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

v) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

w) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

x) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

y) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

z) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

aa) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ab) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ac) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ad) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ae) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

af) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ag) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ah) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ai) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

aj) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ak) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

al) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

am) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

an) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ao) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

ap) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...

aq) Minden ki a' nyilvános árverésben részt kíván venni, köteles ezenkívül...